

פרשת האזינו – שלישי

יִרְכְּבֵהוּ עַל־בְּמוֹתַי ^(יג) יג אֲשֶׁר־נִנּוּן עַל תִּקְפִּי אֲרָעָא, וְאוֹכִילִנּוּן בִּזְת סְנֵאִיהוֹן; וַיְהִי לְהוֹן בִּזְת שְׁלִיטִי קְרוּיִן, וְנִכְסִי יִתְבִּי כְּרִכִּין תִּקְיִפִּין.

יִרְכְּבֵהוּ עַל בְּמוֹתַי אֶרֶץ. כָּל הַמְּקָרָא כְּתִרְגוּמוֹ: יִרְכְּבֵהוּ וְגו'. ע"ש שְׁא"י גְבוּהָ מְכָל הָאֲרָצוֹת: וַיֹּאכַל תְּנוּבוֹת שְׂדֵי. אֵלּוּ פְּרוֹת א"י שְׁקָלִים לְנוֹב וּלְהַתְּבַשֵּׁל מְכָל פְּרוֹת הָאֲרָצוֹת: וַיִּנְקְהוּ דְּבִשׁ מְסַלַּע. מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁאֲמֵר לְבָנוּ בְּסִיכְנֵי הָבָא לִי קִצְיֵעוֹת מִן הַחֲבִית הֶלֶךְ וּמִצָּא הַדְּבִשׁ צָף עַל פִּיהָ אָמַר לוֹ זֶה שֶׁל דְּבִשׁ הִיא א"ל הַשְּׁקָע יָדְךָ לְתוֹכָהּ וְאַתָּה מַעֲלָה קִצְיֵעוֹת מִתּוֹכָהּ: וְשֶׁמֶן מִחֻלְמִישׁ צוּר. אֵלּוּ זֵיתִים שֶׁל גּוֹשׁ חֵלֶב: בְּמוֹתַי אֶרֶץ. לְשׁוֹן גּוֹבָה: שְׂדֵי. לְשׁוֹן שְׂדֵה: חֻלְמִישׁ צוּר. תִּקְפוּ וְחִזְקוּ שֶׁל סַלַּע. כְּשֶׁאִינוּ דְּבוּק לַתְּבָה שֶׁלֹּא־חֲרִיו נִקּוֹד חֻלְמִישׁ וְכִשְׁהוּא דְּבוּק נִקּוֹד חֻלְמִישׁ:

חֲמָאֵת בְּקָר וַחֲלֵב צֹאן ^(יד) יד יְהִי לְהוֹן בִּזְת מְלַכִּיהוֹן וְשְׁלִיטִיהוֹן, עִם עֵתֵר וְכַרְבִּיהוֹן וְתִקְיִפִּיהוֹן, עֲמָא דְּאֲרַעְהוֹן אַחְסַנְתֵּהוֹן, עִם בִּזְת חִילִּיהוֹן וּמִשְׁרִיתֵהוֹן; וְדָם גְּבַרִיהוֹן, אֶתְאָשֵׁד כְּמִיא.

חֲמָאֵת בְּקָר וַחֲלֵב צֹאן. זֶה הָיָה בִּימֵי שְׁלֹמֹה שֶׁנֶּאֱמַר עֲשֵׂרָה בְּקָר בְּרִיאִים וְעֲשָׂרִים בְּקָר רְעִי וּמִאָּה צֹאן: עִם חֵלֶב כָּרִים. זֶה הָיָה בִּימֵי עֲשֵׂרָת הַשְּׁבָטִים שֶׁנֶּאֱמַר וְאוֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן: חֵלֶב כְּלִיֹּת חֹטָה. זֶה הָיָה בִּימֵי שְׁלֹמֹה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי לֶחֶם שְׁלֹמֹה וְגו': וְדָם עֲנָבִים תִּשְׁתֶּה חֹמֶר. בִּימֵי עֲשֵׂרָת הַשְּׁבָטִים הַשּׁוֹתִים בְּמִזְרְקֵי יֵין: חֲמָאֵת בְּקָר. הוּא שׁוּמָן הַנִּקְלָט מִע"ג הַחֵלֶב: וַחֲלֵב צֹאן. חֵלֶב שֶׁל צֹאן וְכִשְׁהוּא דְּבוּק נִקּוֹד חֵלֶב כְּמוֹ בַּחֲלֵב אִמּוֹ: כָּרִים. כְּבָשִׂים: וְאִילִּים. כְּמִשְׁמָעוֹ: בְּנֵי בָשָׁן. שְׂמָנִים הָיוּ: כְּלִיֹּת חֹטָה. חֹטִים שְׂמָנִים כְּחֵלֶב כְּלִיֹּת וְגִסִּין כְּכִלְיָא: וְדָם עֲנַב. הָיָה שׁוֹתָה טוֹב (צ"ל עֲנַב) וְטַעַם יֵין חָשׁוֹב: חֹמֶר. יֵין בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי. חֹמֶר אֵין זֶה שֵׁם דְּבָר אֲלֹא לְשׁוֹן מְשׁוּבָּח בְּטַעַם וּוינו"ש בלע"ז (וויינוג) וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁנֵי מְקָרָאוֹת הַלָּלוּ אַחֵר תִּרְגוּם שֶׁל אוֹנְקֵלוֹס אֲשֶׁר־נִנּוּן עַל תּוֹקְפִי אֲרָעָא וְכו':

וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׂמָנָתָא ^(טו) טו עֵתֵר יִשְׂרָאֵל וּבְעֵט, אֲצִלַּח תִּקּוּף קִנְא נִכְסִין; שְׁבַק פִּלְחָן אֲלֵהָא דְּעַבְדִּיהָ, וְאַרְגִּיז קִדָּם תִּקְיִפָּא פִּרְקִיָּה.

וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׂמָנָתָא. לְשׁוֹן עוֹבֵי: כְּשִׂיתָ. כְּמוֹ כְּסִיתָ לְשׁוֹן כִּי כֶּסֶה פָּנָיו בַּחֲלָבוֹ כְּאָדָם שֶׁשֶּׁמֶן מִבְּפָנָיו וְכִסְּלִיו נִכְפָּלִים מִבַּחוּץ וְכוּ' א"א וַיַּעַשׂ פִּימָה עָלֵי כֶּסֶל: כְּשִׂיתָ. יֵשׁ לְשׁוֹן קָל בְּלִשׁוֹן כְּסוּי כְּמוֹ וְכוּסָּה קֶלוּן עָרוֹם וְאִם כְּתִב כְּשִׂית דָּגִשׁ הָיָה נִשְׁמָע כְּסִיתָ אֶת אַחֲרִים כְּמוֹ כִּי כֶּסֶה פָּנָיו: וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. גִּנָּהוּ וּבִזְהוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ח, טז): "אַחֲזִירֵהֶם אֶל הַיַּכְל ה' וְגו' ", אֵין נִבּוּל גָּדוֹל מִזֶּה:

יִקְנָאֵהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבָתָא ^(טז) טז אֲקִנְיָאוֹ קִדְמוּהִי, בְּפִלְחָן טַעֲוִין; בְּתוֹעִיבָתָא, אֲרַגִּיזוּ קִדְמוּהִי.

יִקְנָאֵהוּ. הִבְעִירוּ חֲמָתוֹ וְקִנְאָתוֹ: בְּתוֹעֵבוֹת. בְּמַעֲשִׂים תְּעוּבוֹתִים כְּגוֹן מִשְׁכַּב זָכוּר וְכִשְׁפִּים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם תוֹעֵבָה:

יִזְבָּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִי ^(יז) יז דְּבַחוּ, לְשִׁידִין דְּלִית בְּהוֹן צְרוּף דְּחֶלֶן, דְּלֹא יִדְעוּנִין; חֲדָתָן דְּמִקְרִיב אֶתְעַבִּידָא, דְּלֹא אֶתְעַסְקוּ בְּהוֹן אֲבָהָתְכוֹן.

יִזְבָּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִי. כְּתִרְגוּמוֹ דְּלִית בְּהוֹן צְרוּף אֵלּוּ הָיָה בָּהֶם צְרוּף לֹא הָיְתָה קִנְאָה כְּפּוּלָה כְּמוֹ עֲכָשְׁיוֹ: חֲדָשִׁים מְקֻרֹב בָּאוּ. אִפְּלוּ הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים לֹא הָיוּ רִגִּילִים בָּהֶם נִכְרִי שֶׁהָיָה רוּאָה אוֹתָם הָיָה אוֹמֵר זֶה צֶלֶם יְהוּדִי: לֹא שְׁעָרוֹם אֲבוֹתֵיכֶם. לֹא יֵרָאוּ מֵהֶם לֹא עֲמָדָה שְׁעָרְתֶּם מִפְּנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁעָרוֹת הָאָדָם לַעֲמֹד מִחֲמַת יִרְאָה כִּךְ נִדְרָשׁ בְּסִפְרֵי וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד שְׁעָרוֹם לְשׁוֹן וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ שֵׁם. שְׁעִירִים. הֵם שְׂדִים לֹא עָשׂוּ אֲבוֹתֵיכֶם שְׁעִירִים הַלָּלוּ:

צוּר יִלְדֵךְ תִּשִּׂי וְתִשְׁכַּח ^(יח) יח דְּחֶלֶת תִּקְיִפָּא דִּי בְּרָאךְ, אֶתְנַשִּׂיתָא; שְׁבַקְתָּא, פִּלְחָן אֲלֵהָא דְּעַבְדֵךְ.

צוּר יִלְדֵךְ תִּשִּׂי. תִּשְׁכַּח וּר"ד כְּשָׁבָא לְהַטִּיב לָכֶם אֶתֶם מְכַעִיסִין לְפָנָיו וּמִתִּישִׁים כַּחוֹ מְלַהֲטִיב לָכֶם: אֵל מְחֻלָּלָךְ. מוֹצִיאָךְ מִרְחֶם לְשׁוֹן יְחֻלֵּל אֵילֹת חֵיל כִּיּוֹלָדָה: